

All the Birds of the World

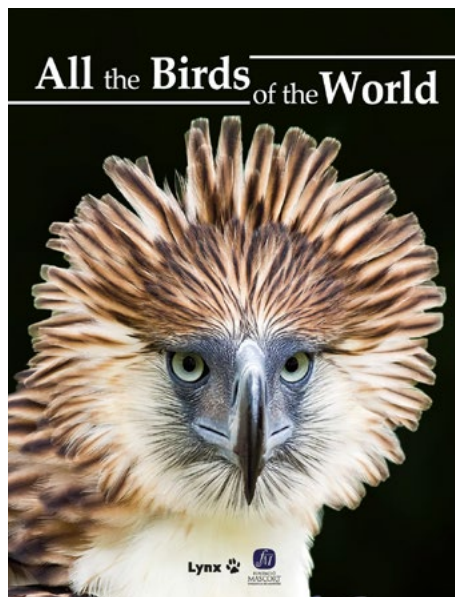
ISBN 978-84-16728-37-4

Josef Chytil¹

¹ Ornitologická stanice Muzea Komenského v Přerově, Bezručova 10, 750 02 Přerov; chytil@perovmuzeum.cz
del Hoyo J. (ed.) 2020: All the Birds of the World. Lynx Edicions, Barcelona. 968 pp.

Devět set šedesát osm stran zahrnujících 814 barevných tabulí s 20 865 vyobrazeními všech ptačích druhů světa – to je představovaná kniha. Vůbec poprvé v historii představuje všechny druhy ptáků světa v jediném svazku. Nedosti na tom – v tomto kompendiu jsou vyobrazeny všechny druhy ptáků světa uznávané čtyřmi hlavními přístupy k jejich systematické: HBW and BirdLife International Illustrated Checklist of the Birds of the World (dále HBW/BirdLife), The eBird/Clements Checklist of Birds of the World (CLEMMENTS ET AL. 2019; dále eBird/Clements), IOC World Bird List (GILL ET AL. 2020; dále IOC) a The Howard and Moore Complete Checklist of the Birds of the World (DICKINSON & REMSEN 2013, DICKINSON & CHRISTIDIS 2014; dále HM). Celkový počet zde uvedených druhů dosahuje počtu 11 524. Ve srovnání všech výše uvedených seznamů jsem našel první překvapení: ještě donedávna se HBW/BirdLife držel „zkrátka“; tzn. pečlivě zvažoval většinu změn (převážně rozdělení dřívějšího druhu na více druhů), v čemž byly ostatní tři světové seznamy téměř vždy „napřed“. To překvapení spočívá v tom, že v předložené knize uvádí nejvíce druhů právě HBW/BirdLife (celkem 10 989), zatímco IOC 10 783 druhů, eBird/Clements 10 563 druhů a HM 10 033 druhů. Na tomto místě nemá smysl diskutovat opodstatněnost jednotlivých přístupů k hodnocení toho, co je druh. Jedním z velkých kladů recenzované knihy je právě srovnání všech těchto přístupů velmi názornou formou v úvodní kapitole.

Zde je již na místě představit vlastní systém prezentace jednotlivých druhů. Graficky odlišně včetně velikosti písma jsou uváděny řády a čeledi. U obou těchto systematických úrovní jsou uvedeny i počty

čeledí (u řádů) a počty rodů a druhů (u čeledí). Jednotlivé názvy rodů nás v šedém rámečku seznamují s počtem druhů a jsou od dalších odděleny silnější šedou linií. Slabší šedá linie potom odděluje jednotlivé druhy v rámci rodu. Vědecké i anglické názvosloví druhů je totožné s názvoslovím HBW/BirdLife, z pochopitelných prostorových důvodů autoři rezignovali na případné odlišné názvosloví dalších dvou uvedených systémů (IOC a HM). V případě odlišného vědeckého nebo anglického jména u eBird/Clements je toto uvedeno odlišnou (modrou) barvou. Velkou pomůckou pro orientaci mezi jednotlivými systémy je výrazný červený kruh rozdělený do čtyř kvadrantů; ty znázorňují přístup

čtyř výše uvedených seznamů ptáků světa k systematice ptáků (tedy jestli je vyobrazený druh uznáván jako plnohodnotný druh). Nad kruhem je uveden v mezinárodních zkratkách ochranářský status druhu podle IUCN/BirdLife International. Následuje údaj o počtu poddruhů, z nichž je z pochopitelných důvodů vyobrazena jen malá část (nejčastěji v případě výrazné odlišnosti). U vyobrazení všech druhů najdeme mapky rozšíření s tradičně barevně odlišenými místy hnízdění, tahu a zimování, pod nimi většinou doplněné upřesňujícím zeměpisným textem včetně výškového rozšíření druhu. V mapkách jsou označeny kvůli snazší orientaci krátkým kódem i příslušné státy včetně informace, jestli je zobrazovaný druh pro stát endemický. Pro větší názornost viz obr. 1. Součástí všech druhových boxů jsou i QR- kódy, umožňující snadný přístup k rozšiřujícím informacím o druhu prostřednictvím online přístupu do podkladů Cornell Lab of Ornithology, což je téměř nepředstavitelný zdroj statisíců nahrávek, fotografií a videí. V době odezdání recenzované publikace do tisku (červen 2020) obsahovala knihovna této instituce, po vložení Internet Bird Collection, téměř 20 milionů fotografií ptáků, přes 800 000 nahrávek a okolo 200 000 videí zahrnujících 10 056 druhů ptáků. S popisem vzhledu těchto tabulí souvisí jedna malinká výtka: v záhlaví každé tabule postrádám uvedení čeledi, do které patří zobrazení ptáci. Přece jen změn v systematice bylo příliš mnoho na jednoduché zapamatování a uvedení příslušné čeledi tak, jak bylo použito v druhém projektu, by čtenáři výrazně pomohlo při orientaci v systematice. Další, víceméně nepodstatná výtka, se týká kvality vyobrazení některých druhů. Např. na tabuli s rákosníky rodu *Acrocephalus* na straně 599 výrazně převažuje olivové zbarvení včetně našeho rákosníka obecného, na předchozí straně je u sedmihláška většího chybně čistě bílá spodní strana. Ale u tohoto díla samozřejmě nejde o terénní klíč (to by se jeden pořádně pronesl!) a v drtivé většině vyobrazení jsou kresby zcela v pořádku.

Jako člověka ze staré školy mě pořád ještě nepřestává překvapovat zařazení původních rodů *Para-*

doxornis, *Psittiparus* a dalších blízce příbuzných rodů – tedy východoasijských sýkočic – do na první pohled zcela nepatřičné čeledi pěnicovitých. Rod *Panurus* (tedy „naše“ sýkočice vousatá) je jediným zástupcem čeledi Panuridae, která je sesterskou čeledí ke skřivanovitým. Zedníček skalní není ani samostatnou čeledí, jak byl veden v původním HBW, ani není zařazen do šoupálkovitých, ale je podčeledí u brhlíkovitých. Přesun velké části původních zástupců drozdovitých (červenka, rehci, slavíci, skalníci, bramborníci, bělořiti) do obří čeledi lejskovitých (Muscicapidae) je již poměrně dávnější záležitostí, v čeledi drozdovitých tak zůstali prakticky jen „praví“ drozdi (rod *Turdus* a blízcí příbuzní).

Na místě je statistické představení díla:

- celkem 11 524 ptačích druhů je uvedeno 20 865 vyobrazeními zahrnujícími význačné poddruhy, rozdílly mezi pohlavími a vybrané barevné formy
- 968 stran je celkový rozsah knihy, z toho barevné tabule s vyobrazeními ptáků čítají 814 stran
- přílohu č. 1 ke konci publikace tvoří přehled 160 vymizelých druhů ptáků od roku 1500. Smutnou skutečností je, že u řady z nich vůbec nevíme, jak vypadali; tyto druhy jsou znázorněny pouze šedivým obrysem
- příloha č. 2 představuje na příkladu 41 druhů odlišné psaní vědeckých názvů ptáků, případně odlišný přístup k druhovým jménům u čtyř světových přehledů ptáků
- v příloze č. 3 jsou kódy zemí, závislých teritorií a významných geografických území uvedených v knize v mapkách a v následující mapové příloze. Použity jsou zkratky podle International Organization for Standardization (ISO). Pro Českou republiku je zde použit stále častěji využívaný mezinárodní název *Czechia*
- přílohu č. 4 představuje 37 stran barevného atlasu světa zobrazujících v potřebném detailu všechny oblasti výskytů ptáků světa
- příloha č. 5 uvádí přehled všech států nebo území, u nichž byl zjištěn výskyt alespoň jednoho endemického druhu. Na prvním

místě figuruje neochvějně Indonésie s celkem 557 druhů, také druhé místo Austrálie s 369 endemickými druhy žádný z dalších států (Brazílie 275 druhů, Filipíny 270 druhů) neohrožuje. V úvodu knihy jsem našel zajímavý geografický údaj s endemismem související – celkem 3313 druhů jsou endemity jednoho státu nebo podobně vymezeného území.

– nečíslovaný dodatek představuje na pěti stranách projekt Handbook of the Birds of the World (tedy 17 dílů vydaných v letech 1992–2013 o celkem 13 367 stranách), dvoudílný HBW and BirdLife International Illustrated Checklist od the Birds of the World, jednodílný přehled čeledí ptáků světa, vedoucí ornitologické pracoviště světa The Cornell Lab of Ornithology a konečně BirdLife International včetně ikonky naší ČSO.

– úplný závěr knihy tvoří na 58 stranách společný index vědeckých a anglických názvů všech systematických kategorií ptáků.

– uživatelům knihy usnadní hledání příslušné ptáčičeledi jednoduché kresby typického zástupce na přední (nepěvci) a zadní (pěvci) předsádce; ty zahrnují i vědecký a anglický název, počet rodů a druhů čeledi a příslušnou stranu.

Prvotní idea této knihy, rozšířit zájem o ptáky, bude bez jakýchkoliv pochyb zcela jistě naplněna. Vždyť již v době psaní této recenze (polovina prosince 2020) byl oznámen třetí! dotisk tohoto monumentálního díla. Ani náhodou ale nejde jen o jakýsi výťah ze dvou již existujících projektů (Handbook of the Birds of the World, 17 knih publikovaných mezi lety 1992–2013; a HBW and BirdLife International Illustrated Checklist of the Birds of the World; 2 díly 2014 a 2016) duchovního otce celé myšlenky Josepa del Hoyo. Možná největší změnou je právě uvedení všech druhů ptáků uznávaných jako právoplatné jedním ze čtyř výše zmíněných seznamů. To přineslo mimo jiné nutnost přípravy mnoha set nových map a ilustrací. Ornitologie je ale také vědou velmi výrazně využívající občanskou vědu. Z tohoto pohledu jistě potěšil přístup autorského týmu použít také nomenklaturu eBirdu všude tam, kde se lišila

od vědeckých nebo anglických názvů používaných HBW/BirdLife. Důvod je jednoduchý – eBird je v současné době používán daleko největší skupinou amatérských birdwatcherů i profesionálů.

Závěrem této recenze je určitě namísto představit několika větami hlavního editora knihy, Josepa del Hoyo. Recenzovaná kniha představuje téměř jistě završení dlouhé cesty, která začala někdy na začátku 80. let minulého století. Tehdy se Josep del Hoyo zúčastnil několika birdwatcherských výprav do Afriky, a byl velmi zklamán nedostatečnou literaturou k určování. Navíc s překvapením zjistil, že ani neexistuje v žádném ze světových jazyků kompletní přehled ptáků světa. A tak se rozhodl ho pořídit sám. Rozhodnutí založit za tímto účelem vlastní vydavatelství již jeho přátelé komentovali stručně: „Pep, ty jsi blázen“. Další líčení celé cesty vedoucí přes založení Lynx Edicions až ke zde recenzované knize by ale zabralo příliš mnoho místa ...

Předchozí věty ohledně zakončení určité cesty ale zřejmě nejsou úplně přesné. Ano, byla završena cesta k představení všech druhů ptáků světa, založená na nejmodernějších systematických přístupech. Obrovské množství informací včetně kreseb a možnosti elektronického přístupu k nim jsou nyní využívány jinak – postupně jsou vydávány terénní klíče k určování ptáků jednotlivých států. Vydáno bylo zatím 7 klíčů (Vietnam, Malajsie, Kambodža, Thajsko, Filipíny, Kolumbie, Galapágy) – a zcela jistě nezůstanou poslední. Josep del Hoyo může být nanejvýše spokojený s tím, co se svým týmem dokázal. Jsem si jist, že si něco podobného před těmi 40 roky neodkázal představit ani v nejdívovějším snu.

LITERATURA

- CLEMENTS J.F., SCHULENBERG T.S., ILIFF M.J., BILLERMAN S.M., FREDERICKS T.S., SULLIVAN B.L. & WOOD C.L. 2019: The eBird/Clements Checklist of the Birds of the World: v.2019. URL: <http://www.birds.cornell.edu/clementschecklist/download> (download June 2020).
- DICKINSON E.C. & CHRISTIDIS L. 2014: The Howard and Moore Complete Checklist of the Birds of the

- World. 4th edition, Vol. 2 Passerines. Aves Press, Eastbourne, UK.
- DICKINSON E.C. & REMSEN J.V. 2013: The Howard and Moore Complete Checklist of the Birds of the World. 4th edition, Vol. 1 Non-passerines. Aves Press, Eastbourne, UK.
- GILL F., DONSKER D. & RASMUSSEN P. 2020: IOC World Bird List. Version 10.1. doi: 10.14344/IOC.ML.10.1.
- DEL HOYO J. & COLLAR N.J. 2014: HBW and BirdLife International Illustrated Checklist of the Birds of the World. Vol. 1. Non-passerines. Lynx Edicions, Barcelona.
- DEL HOYO J. & COLLAR N.J. 2016: HBW and BirdLife International Illustrated Checklist of the Birds of the World. Vol. 2. Passerines. Lynx Edicions, Barcelona.

Errata/Corrigendum

V posledním čísle Zpráv MOS (77/2019) nedopatřením vypadly dvě tabulky u článku: Chytil J.: Výskyt leucisticky zbarvených kosů černých (*Turdus merula*) v České republice. Zprávy MOS 77: 10–19.

Redakce se omlouvá – tabulky viz níže.

In the last issue of Zprávy MOS (77/2019) two tables are missing as a part of article:

*Chytil J.: The occurrence of leucistic Blackbirds (*Turdus merula*) in the Czech Republic.*

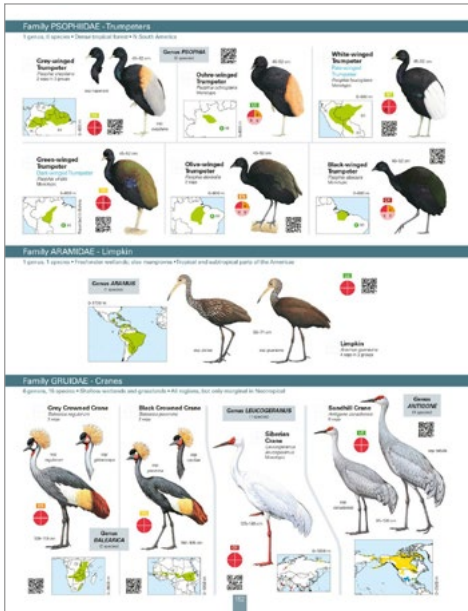
Zprávy MOS 77:10–19. The redaction apologize – tables see below.

Tab. 1 / Tab. 1.: Rozsah bílého zbarvení per na jednotlivých částech těla kosů černých; n = 131. / *The extent of white feathers in different parts of Blackbird's bodies; n = 131.*

část těla/rozsah (part of body/extent)	0% (n)	1–50% (n)	>50% (n)	100% (n)
hlava / head	36	42	29	24
tělo / body	49	57	17	8
křídla / wings	79	39	8	5
ocas / tail	105	16	3	7

Tab. 2 / Tab. 2.: Rozdělení pozorovaných leucistických kosů černých podle krajů. / *The distribution of leucistic Blackbirds according to regions of the Czechia.*

		n	ex / 100 km ²			n	ex / 100 km ²
Praha	Prague	21	4,23	Pardubický	East Bohemia	5	0,11
Středočeský	Central Bohemia	18	0,16	Vysočina	Czech-Moravian Highlands	14	0,21
Jihočeský	South Bohemia	10	0,1	Jihomoravský	South Moravia	23	0,32
Plzeňský	West Bohemia	6	0,08	Olomoucký	North-west Moravia	33	0,62
Karlovarský	Karlovy Vary region	0	0	Zlínský	East Moravia	16	0,4
Ústecký	North-west Bohemia	12	0,22	Moravskoslezský	Morava-Silesia region	25	0,46
Liberecký	North Bohemia	14	0,44	Celkem/Total		204	0,54
Královéhradecký	North-east Bohemia	7	0,15				

Ukázky dvou stran z recenzované knihy *All the birds of the world*. Způsob prezentace řádů, čeledí a druhů, blíže viz str. 87–89. /
 Examples of two pages from *All the Birds of the World*, showing presentation of orders, families and species, see pp. 87–89.